

"EDINOST"
 Izdaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob šestih, desetih in srednjih in sobotah. Zjutranje izdaje izdaja ob 6. urij zjutraj, večerno pa ob 7. urij večer. — Obojno izdaje stane: za jedem mesec f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri meseca . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za celo leto . . . 12.— . . . 18.— Narodnina je plačevati naprej na narodno brez prisilene narodnine se uprava ne žira.
 Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 25 av. izven Trsta po 40 av.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

"P edinost je moč".

Političko rokovnjaštvo.

Iz nekega kraja Istre, ki se kolikor toliko odlikuje po narodni zavednosti svojega prebivalstva, smo prejeli minele sobote zvečer nastopno pismo:

Hitim Vam naznaniti, da Lah strašno obrekujojo našo stranko in naše poslance, posebno gledé na najnovejši zakon o šolskih taksa h. — Ker naši može ne hodijo v mesto, zato Lahoni napadajo ženske (mokarice in kruharice) a te pričovedujejo doma, „koliko zla in nesreč so prizadeli našemu ljudstvu poslanci croati“! Prebivalstvo je zbegano. Vsaki hip hodijo k meni po pojasnila! Zapreti hočejo celo sedanje čelo in si ustanoviti privatno. Zate Vas prosimo iz dna svojega srca, da priobčite kak članek v pojasnilu, kako je nastal istrski zakon o šolskih taksa h. (Se je že zgodilo. Op. ured.) In prosimo Vas, pošljite nekaj iztisov „Edinosti“, da jih razdelimo med zbegano in razjarjeno ljudstvo po naših vaseh.

S pozdravom itd.

Po tem pismu je razvidno, zakaj smo razprimi in debelimi črkami natisnili članek, ki smo ga bili priobčili v zjutranjem izdanju minele sobote o šolskih taksa h. v Istri. Kdor ni še čital onega članka, svetovali bi mu, naj ga prečita na vsak način, da mu stopi potem živo in plastično pred oči najnovejše rokovnjaštvo in lopovstvo, katrim si ogreša svojo črno dušo italijanska stranka istrska. Da bodo mogli naši čitatelji pojmiti vso brezprimerno moralno propalo naših narodnih nasprotnikov po Istri, navedeno bodi tu še enkrat:

Večina deželnega zbora istrskega je naprtila ubogemu ljudstvu novo težko breme: uvela je zakonskim potom razmerno visoko takso za vse šole v pokrajini.

Zvesti svojemu narodnemu in človekoljubnemu programu, da se treba boriti proti vsakemu novemu nepotrebnu obremenjenju itak že izmučenega naroda, borili so se naši poslanci po svojih najboljih močeh tudi proti uvedenju šolskih taksa.

PODLISTEK.

Dve, tri v odgovor gospodu Govekarju.

Bilo je treba ali napisati slike in podati pristnih slik ali se pa ravnati po naslovu in npraviti prave karikature. Zato so pa res Nemci kakor ustvarjeni, za „Witze“; kdo jih prekaša?

Vem, da se tudi sami strinjate z mano gledé tega in si tudi sami mislite: „es irrt der Mensch solang' er lebt“ zato pa ostavljam to stvar — ponosrečeno stvar — in grem dalje!

Gledé realizma pa mislim, gospod Govekar, da ste se tako segrel, da ste med tem pozabili celo, da pišete — meni!

Lepo Vas prosim, čemu sem pisala o Turgejevu, o Tolstem, o Dostojevskim v našem „Svetu“, ako ne zato, ker sem bila zanje tako oduševljena, tako polna občudovanja!

Meni, vneti čestilki in občudovateljici Sudermanovih in Hauptmannovih umotvorov, Pierre Loti-ja, Alfonsa Daudet-a, predbacivati, da sem za pretirani idealizem! Jaz, ki sem poslušala najboljšega italijanskega umetnika v Ibsenovih „Gespenster“, sledé misli o podedovanji, slušaje do konca brez težkega napora, med tem, ko so nekatere dame padale v nezavest in so je morali odnašati iz

V tem slučaju pa tem bolj, ker to breme ni le nepotrebno, ampak tudi neizmerno škodljivo v kulturnem pogledu. V deželi, katere šolstvo je toli grozno zanemarjeno, morali bi državna in deželna uprava poskušati vsa mogoča sredstva in v ta namen se ne bi smeli plačiti nobenih žrtev, da se ljudsko šolstvo, — ta prvi in glavni vir splošne narodne izobrazbe — povzdigne iz kaluže nečuvane zanemarjenosti s tem, da se narod, ki po taki šlosti minolesti sam nima in ne more imeti pravega zmista za svoje kulturne potrebe, dovede do ljubnji do šolstva in do pridnega obiskovanja šol. V dosegu tega plemenitega in vzvišenega namena morali bi državna in deželna uprava uvajati vse možne olajščave za obiskovanje šol.

Državno upravo pustimo tu na strani. Ali kaj je storila deželna uprava? Mesto olajščav je uvela še novo breme, šolsko takso, tako visoko, da je ne bode mogel plačevati velik del prebivalstva.

Po večini deželnega zbora istrskega sklenjeni zakon dovoljuje sicer milostno, da smejo občine plačati takso za take otroke, ki sami ne morejo plačati. Ali kjer je obubožano prebivalstvo na sploh, tam ne more biti drugače, nego da so siromašne tudi občine. In občine istrake so večinoma tako siromašne vsled nezaslišanih zamud dosedanja deželne uprave, da ne morejo pokrivati niti svojih najnajnejših potreb. Od kodi naj jemljejo te občine, da bi pokrivali šolsko takso za svoje siromašne otroke? Da, da, saj nam tudi to pravi omenjeni zakon: iztirjajo naj potem, kar so morale plačati — in če treba prisilnim potom — od istih u bogih starisev, ki ne morejo plačati takse! V takih slučajih bode razlika le ta, da bodo morali siromaki plačevati poleg takse še narašle eksekucijske stroške.

Ta dežela istrska je res unicum v naši državi: le zato, da se ovira nje kulturni razvoj, nalačajo se ljudstvu materialna bremena!

Proti takemu zakonskemu načrtu so morali biti naši poslanci in se tudi bili besede in dej-

gledališča,* jaz naj bi bila brezmislna idealistka — ter da bi prav po nemško pletla dolgočasno nogavico?

Ne, ne, gospod Govekar, jaz sem se že davno odresla Marlittnih in enakih spisov, predno sem poznala Vas in Vaše spise in takih del, bodisi možkih ali ženskih, niti ne čitam več, ker so samo za kratek čas in ni v njih nič globokega, nič tacega, da bi morala misliti. V onih mojih dveh slikah pa, katere hvalite, nisem posnemala Vas, ampak posrečil se mi je vsaj mali namen, kojega imam vedno pred očmi. Sploh pa mislim, da mi ne morete očitati „tako hudega idealizma“, ako ne v prvih mojih povestitih („Priateljica“ in „Na obali“), katerih niti ne vpoštevam in ne govorim o njih, kakor tudi drugim ni treba govoriti, ker so le sad mlade fantazije.

O Stanku-Jankotu pa Vam je govoril nekdo, ki hoče videti v mojih spisih, če je le kakov lep in dober značaj združen z lepo osebo — velečnjenega našega književnika, kar ste tudi Vi povedali, in katerega on ne more trpeti.

Na koncu naj Vam povem, g. Govekar, da sva popolnoma istih misli do — Zole, tu se pa ločiva.

* Ako bi predstavjal kaj tacega umetnik srednje vrednosti, bilo bi naravnost — smešno, to je treba ločiti!

Op. pis.

Oglas je računo po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsegajo navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbah.

Vsi dopisi naj se pošljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upraviteljstvo ulica Molino picolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Tret. Odprte reklame cije se preste poštine.

njem, v Poreču in na Dunaju, kakor smo dokazali v svojem članku od minole sobote.

V Poreču so propali se svojimi človekoljubnimi in naprednimi nameni: njih glas je udušila večina italijanskih glasov.

Danes je oni zakonski načrt postal zakon. Zakone pa moramo spoštovati vsemi. Vsako fizično nasilje zoper zakon znači zločin. A jedno je dovoljeno: da ljudstvo samo in žnjim njega zastopniki delajo na to, da se zakonitom potom premeni zakon. To svojo dolžnost bodo vršili naši hrvatski in slovenski poslanci neumorno vztrajnostjo. Na to sме računati naše ljudstvo: naši zastopniki store vse, kar je možno po njih silah.

S tem smo označili še enkrat pomen zakona, ki ga je sklenila italijanska večina deželnega zборa istrskega. Sedaj pa nam je preiti k drugemu delu svoje naloge današnje, k onemu delu, ki opravljajo naši gornji vsklik o rokovnjaštvu!

Počeni ljudje in poštene stranke imajo vsikdar toliko poguma, da ne zatajujo svojih lastnih del, da se ne izogibljejo odgovornosti za to, kar so storile po svojem prevdarku, bodi že to dobro ali slabo. Ako je koja stranka storila greh, mora imeti tudi toliko duševne sile in morale, da nosi posledice svojemu grehu: odgovornost pred javnostjo!

Stranka, ki se strahopetno izogiblje tej dolžnosti, je moralno propala; stranka, ki se ne upoštevati odgovornosti za to, kar je storila — bodisi iz lastne volje ali po pritisku od druge strani — taka stranka ni vredna, da živi.

A kaj naj rečemo o italijanski stranki v Istri?

Ne po kakem pritisku, ampak izključno iz svoje volje je sklenila zakon o šolskih taksa h, sklenila vzliz protestom zastopnikov večine prebivalstva v pokrajini. A tudi na vladni strani so bili taki pomisli zoper oni zakonski načrt, da isti ni bil predložen v cesarsko potrjenje.

Načrt se je vrnil v deželni zbor in Italijan-

Čitala sem Dostojevskega „Hudodelstvo in kazen“ ter njegove zapiske „Iz mrtvega doma“, kar je menda dovolj realno, in sicer dvakrat: najprej prevod italijanski, a potem original; nekatera mesta prečitala sem celo po večkrat ali od Zole sem le z naporom prečitala eno celo knjigo, a hoté čitati njegov „l' Argent“, gabilo se mi je in ostavila sem knjigo že v začetku.

Ločiva se le v tem: Vi ste občudovatelj in celo velik občudovatelj Zole, ki opisuje in išče le slabih, pokvarjenih ljudij in značajev, le grdih prizorov, jaz sem pa za one realiste, ki kažejo med slabim in grdim tudi kaj dobrega in lepega.

(Vi ste mi dejali, da je ves svet zloben in pod temi nazori je pisani Vaš roman).

Z iskrenim veseljem sem pa pozdravila tendenco Vaših spisov, kjer kažejo revo in nesrečo trpinov, kjer imate prelag namen pomagati in kazati na nedostatke v družinskom življenju. Ako Vas v tem posnemam, ni mi žal povedati; ugajate mi, z eno besedo, v „Socijalistu“ kakor človekoljub. — V ta namen in zato: živi Vas Bog!

V Trstu, dne 9. oktobra 1896.

Marica.

(Zvršetek.)

ska večina ga je vsprejela zopet ob nenavzročnosti hrvatskih in slovenskih poslancev!

Ia ob takem stanju stvarj se drzejo izvestni italijanski agitatorji ne le odklanjati odgovornost pred ljudstvom za to, kar so storili po svoji volji, ampak razburjajo ljudstvo proti istim našim poslancem, ki so storili vse, kar je bilo v človeški moći, da ne bi se bil vsprejel zakon o šolskih taksah; češ: vidite jih create, kako nesrečo so prinesli nad nas!!

To seveda ni več strahopetstvo, to je političko rokovnjaštvo in lopovstvo. Naši čitatelji nas poznaajo, da ne rabimo radi krepkih izrazov in da nam je blaga oblika v polemiki tudi najmilejša; ali v tem slučaju ne moremo drugače: poseči smo morali po najkrepkejem izrazu.

In to ubogo ljudstvo! Ohranili so je ti njega "prijatelji" v temi neznanja; ono ne zna čitati, ono ne more vedeti, kaj se godi po svetu, ono nima pojma, kako se ustvarjajo zakoni — in zato se rado da nahujskati od svojih sovražnikov zoper svoje prijatelje in zagovornike. In gori označeno lopovstvo je tem odurniše, ker se je lotilo slabih in nevednih žensk.

Vendar pa je stvar v tem slučaju tako jednostavna in jasna, da se nadejamo, da se ljudstvo skoraj spameti in da obrne potem vso svojo nevoljo proti onim brezvestnim in brezdušnim agitatorjem, ki je hujskajo in razburjajo takimi drznimi lažmi.

Ti ubogo ljudstvo naše, pomisli vendar, da so naši poslanci v deželnem zboru v Poreču v manjšini. Sklepe delati more pa le večina. Tam se štejejo glasovi. Po takem se v deželnem zboru ne more skleniti ničesar brez volje večine; večina, velika večina, pa je v rokah Italijanov. Kdo je torej mogel skleniti zakon o šolskih taksah? To je vendar jasno: le italijanska večina je mogla skleniti tudi zakon o šolskih taksah! A naši poslanci ne bi mogli skleniti ne tega ne drugačega zakona, tudi ko bi hoteli.

Tako se pripravljajo naši nasprotniki za prihodnje državnozborske volitve — z bunjanjem, hujskanjem in obrekovanjem. Stvar je preresna za našo stranko.

A stvar je resna tudi v drugem pogledu in za druge ljudi. Iz gori objavljenega pisma je razvidno, da se je srd ljudstva obrnil tudi zoper institucijo šole.

V nevarnosti so torej še ti mali začetki ljudskega šolstva po Istri. Že verujemo, da je to po volji našim nasprotnikom — saj oni hoté, da bodo neumno naše ljudstvo, in se vsled tega drže načela: čim manje šol med "Hrvati", tem bolje — ali ne more in ne sme biti po volji onim, kojim je sveta naloga, da širijo pouk in naobrazbo. Tudi slavna vlada, oziroma šolske oblasti ne bi smele mirno gledati te brezvestne agitacije, tega herostratskega početja, ako nočejo, da se uduši med ljudstvom istrskim zadnja iskrica ljubezni do šolstva. Tu so torej v pogibelji najviša dobra človeštva.

Oni pa, ki toli radi vihajo nosove na naših nevsepih, so dobili sedaj eklatanten izgled, kakim rokovnjaštvom se nam je boriti. Tu dol pri nas treba res najidejalnejšega patriotizma in brezprimerne vztrajnosti, da ne obnemoremo v tej mučni borbi. To trpljenje naroda po Istri pa ni malo ne moti gospode na Kranjskem, da ne bi se ardit bojevali med seboj na jedni strani za "katoliška načela", in na drugi strani zoper, kleikalnega zmaja".

Kaj dé tudi, če med tem političko rokovnjaštvo ugonoblja tisoče in tisoče naroda ob periferiji! Še semejo se nam tu pa tam, kakor da igramo komedijo, kadar nam mogočno plujejo prsi ob pogledu na to tužno naše pozorišče.

Jezik, najlepša dika narodnosti in domovine.

(Po knjigi župnika Jemeriča: Bog i Hrvatska.)

(Zvrieteck.)

Ko sem leta 1880. potoval po Italiji, a leta 1894. po Ogerskem, ugajal mi je najbolj med vsem — italijanski in madjarski ponos. Povsodi, na ulici in po gostilnah, so me nagovarjali le italijanskim oziroma madjarskim jezikom. Zame je bilo seveda malo sitno — „nichts deutsch“.

Tako je prav, tako je lepo — misil sem si vendar. Tako sem se spomnil svoja domovine slovenske, koja bi morala učiti od tujcev, v tem sestoji narodni ponos, in kaj je uajlepša dika vsakega naroda in vsake dežele.

Ako govorim, kako treba ljubiti svoj rojstni jezik nad vse druge, nikdo naj ne smatra tega kakor preziranje tujih jezikov ali mržnjo do drugih narodov; jaz povdarjam samo pravičnost in spoštovanje, ki smo je dolžni svojemu jeziku; kajti vsakdo mora na svojem najbolj ljubiti svoje!

Če tudi bi znali vse jezike sveta, materinski jezik nam mora biti vendar najsveteši in najmilejši! Ako sami nismo ponosni na svoje, potem nas ne bode cenili nikdo na svetu in nikdar se ne otresemo roganja tujincev, trdečih, da smo same pleve, ki je raznaša veter, in da smo črvi, ki lazijo pred drugimi, brez vsake zavesti in samostalnosti.

Človeka zazebe v srce, ko čuje vse to in ko vidi, kako v našo domovino od severa sili nemščina, a od juga hrvavska italijančina. In poleg tega imamo domačo uš, ki se sramuje svojega jeziku in svoje domovine. Od vseh strani pritisajo na nas neprijatelji; in mi Slovenci sami pa naj še podpiramo neprijatelje našega jezika in naše domovine. Oj ne — tega ne smemo!

Zaljubimo se v svoj slovenski jezik — tako goreče, da ga bodo morali čuti ne le v šoli in v cerkvi, ampak povsod in ob vsaki priliki, v najpriprostejših kmečkih kočah in v sijajnih dvoranah bogatinov; po gostilnah in na ulicah, v privatnih in javnih društvih, med vsemi stanovi naroda in po vseh uradih domovine. — Naučimo se vendar enkrat biti gospodarji v svoji hiši, da ne bodo morali vedno le tuji sluge in žoga v rokah tujcev. In da ne bodo morali vedno delati le na voljo drugega in na svojo lastno škodo in sramoto.

Ljubimo svoj jezik, govorimo v njem, bogatimo ga, oplemenjujmo ga, gladimo in popolnujmo! Vsaki izobrazeni Slovenc treba, da zahaja med narod in da se prijavno razgovarja z istim. Zakladnica našega jezika in narodnega blaga je bogata. Pojedine besede, izrazi, finost govora, vse to bi se moralno prenašati v knjige in spise, da nam naša slovenska književna dela postanejo odsev narodne duše, pravi biser iz naroda za narod. — Narod ljubi samo ono, kar ume. Zato se narodni spisi nikdar ne izgube v narodu, oni žive, dokler živita narod in jezik.

Vsi slovenski pisatelji bi morali pisati jedrato in pravilno; jeziku bi morali dati perot, zlogu živahnosti in mikavnosti. Govorniki bi morali poznati vse podrobnosti slovenskega jezika, narodne reke in pregovore; vsikdar in ob vsaki priliki bi morali govoriti jasno in umljivo, sladko in ugodno. Kdor svoj narodni jezik ljubi in spoštuje kakor najdragocenejo last svojo, ta kaže že s tem, da ljubi in spoštuje svoj narod, kajti jezik je najlepši dika narodnosti in domovine.

Torej naj živi naš mili slovenski jezik, kajti brez istega smo, kakor pravi pesnik: brez imena, brez dedov, brez unukov, v prošlosti sama senca, v bodočnosti pa niti senca ne — po njem smo vse, kar smo.

Zvršeno je! Hotel sem, in napisal. Želim, da vse bodo na čast Bogu, a na dobro mile domovine!

Bila z nama: Bog in domovina!

Političke vesti.

V TRSTU, dne 12. oktobra 1894.

Državni zbor. (Gospodska zbornica.) V soboto je imela gospodska zbornica svojo sejo. Člen grof Kuefstein je predlagal poseben zakon, po katerim naj bi bili jednaki italijanski podaniki z avstrijskimi glede pristojbin od realnega premoženja, ležečega v tuzemstvu. — Zakon o izseljevanju se je izročil posebni komisiji. V razpravi o davčni preosnovi se je izpodikal Gomperz na tem, da se je povišal pridobininski davek onim podjetjam, ki morajo javno polagati svoje račune, in na tem, da bodo davčne listine javno razpoložene. Sočor je proti temu, da bi bile liste razložene in da bi davkoplačevalci sami nekako določali obdačevanje. Knez Lobkovic je grajal, da se ni jemalo ozira na financijske odnosne dežele in avtonomnih korporacij. Take velike preosnove ne bi bili smeli pričeti, dokler se ni preosnova vsa ustanova doklad.

Finančni minister je branil preosovo in je zatrdil, da se storiti potrebno za zboljšanje finančnih posamičnih dežel. Kar se dostaje določbe o javnem razpoloženju davčnih listin, bude skrbela vlada, da se isti §. ne bude zlorabljal. Potem se je vsprejel ves zakon, kakor ga je vsprejela poslanska zbornica.

K položaju. Danes prihajajo z Dunaja nepovoljne vesti. Ta teden pride na vrsto razprava zakonu o domovinstvu. Razprava bude trajala več dni, a usoda temu načrtu je baje že določena: izroči se odsek, kjer ostane pokopan. V imenu siromašnih slovenskih občin bi res morali obžalovati tak izhod.

O položaju poročajo današnje vesti, da je zadnji govor mladočenskega poslanca Kaizla smatrati govorom ministerskega kandidata, ker da je prišlo do zblizanja med vladom in Mladočehi. Tako da je tolmačiti tudi napad konservativca grofa Falkenhayna na vladu. Konservativci da sicer tudi vstopijo v prihodnjo večino — ki se bodo sestavljala iz Poljakov, Mladočehov, konsermativcev in antisemitov —, a bojijo se, da ne bodo imeli toliko veljave poleg Mladočehov. Zato da so ozloviljeni, ker ne bodo več jeziček na tehtnici. Odločujoča dela prihodne večine da bodo Poljaki in Mladočehi.

Jako značilna vest prihaja o zadnji seji nemške levice. Ti gospodje da si niti niso upali stepiti v razgovore o važnejih stvareh, ker so se bali, da bi potem klub šel takoj na kose. Nemška levička da pričakuje rešitve od kakega — čudeža! Nadeja se, da se grof Badeni zopet povrne k njej — k "državnemu stranki", pozabljiva pa, da ona pravo za pravo ni več stranka.

Toliko današnje vesti. Vsakemu pa bodo prepuščeno, da verjame, kolikor hoče.

Uravnavna uradniških plač. Proračunski odsek poslovnih zbornic je vsprejel lestvico za najniže tri razrede državnih uradnikov. Promaknjanje v višji razred pa se ima izvršiti po 4 službenih letih v nižem razredu. Funkcionske pristojbine so se določile po vladni predlogi. V pokojnino najnižih treh razredov je včeteti starostne službene doklade: letnih 100 gold. po 16 službenih letih v istem razredu in daljnjih 100 gold. po 20 službenih letih. Zakon o začasni uredbi plač državnih slug se je vsprejel nespremenjen.

Ruski car je podaril pred svojim odhodom iz Pariza 100.000 frankov za mestne uboge. — Pred odhodom iz Chalonsa je imenoval car Nikola poslanika Giersa dvornikom, vojaškega atašéja barona Friderika generalnim pobočnikom in je podelil francoskemu odpostlancu v Peterburgu, baronu Montebello, red Aleksandra Nevskega v brillantih ter je izročil ministru za zunanjne stvari Hanotauxu svojo podobo z laskavim posvečenjem, koje je napisal car v prisotnosti ministra.

Po parižkih slavnostih. Govorè o nrazi obiska carjevega smo rekli mi, da je ta obisk potreba, izšla iz sedanjih razmer v veliki evropski politiki. Dostavili smo tudi, da se ni malo ne pregrešamo proti svojemu avstrijskemu patriotizmu, ako rečemo, da more Evropa le dobrohotno beležiti to francosko-rusko prijateljstvo, kajti o sedanjem razvrščenju sil v Evropi je ustvarjeno nekako ravnotežje, v katerem je gotovo jamstvo za vzdržanje miru vsaj za dogledne čase. — V tem zmislu piše tudi francoski "Matin". Ta list pravi, da inicijativa za zblizanje med Rusijo in Francijo e došla od pok. Aleksandra III., kateri je hotel ustvariti ravnotežje v Evropi in tako osigurati obstanek miru.

Različne vesti.

Oproščenja moramo prositi naše velespoštovane čitatelje, da smo morali v zadnjem izdanju — radi obilice gradiva — izpustiti nadaljevanje zanimive zgodovinske črtice "Katerina Velika na Dnjepru" in nadaljevanje lepega podlistka "Prijatelj Lovro" ter da smo iz istega vzroka tudi danes morali izpustiti nadaljevanje omenjenega podlistka. Istotako prosimo potrpljenja vse druge, ki so nam kaj doposlali ter jih prosimo še nadaljnje naklonjenosti.

Ljubljanske novice. Slovensko gledišče je prav lepo začelo s sezono. Funtkova drama "Iz ovsete", pisana kolikor toliko po uzoru modernih dramatikov ter osnovana po zanimivem motivu atavizma, je imela o I. predstavi prav

časten vspeh. Trino je upati, da se obdrži na pozornici in da nam spretni g. intendant poda še kaj takega, ali zrajejšega! — Osobje igralcev se je moralo tudi letos spremeniti in nadomestiti z novimi in dobrimi močmi iz Češke in Hrvatske. Naj bi se skoro naučile slovenščine, pa ostale vsaj par let!! Domači igralci so pokazali pri dosedanjih 3 predstavah, da so napredovali. In to nas veseli! Zlasti lep napredok smo zapazili zopet pri g. A. Verovšku. Ta gospod smatra svojo nalogo vedno resno; zato pa je imel pri vseh treh dosedanjih ulogah velike, prečastne uspehe. Posebno blizu dovršenosti se je popel v krasni ulogi „Otela“. Naj bi g. V. vztrajal v svoji resni marljivosti! — Tudi pri g. Perdanu, pri gdč. Polakovim in g. Danilovi se vidi, da so porabili svobodni čas dobro. — Ker so se izvršile v intendanci važne spremembe, kaže se že sedaj, da marsikater pripombe „Edinosti“ in „Slovan. Sveta“ niso bile krivične. Dal Bog, da nam ne bo trebalo ničesar več grajati. Takoj tu pa naj dostavimo še svojo gorko željo, naj bi g. intendant poskrbel, da se uprizoré tekom sezone še nekatere slovenske drame, n. pr. dr. Tavčarja-Borštnika „Otok in Struga“, dr. Vošnjakova „Lepa Vida“, Borštnikov „Stari Ilij“; naj priredi Funtek za oder Jurčičevega „Tugomora“, pa ponove naj se vrlo vspele drame francoske: „Kean“, „Miška“ (La souris) in „Madame Mongodin“!! — Z otvoritvijo „Narodnega doma“ ima odbor mnogo skrbi. Radi nekih formalnosti in radi ugovorov proti sijajnemu plesu, iz katerega je baje izključen vsakdo, ki ne premore fraka, klaka in lakovih cipel ali svilene toalete, odpovedala so baje svoje sodelovanje: „Sava“, „Ljubljana“ in „Slavec“. In tudi „Sokol“ se menda odločno upira! Nu, morda se še ukloni ukazu! — Otvoritve „Nar. doma“ se udeleži torej le „Čitalnica“ in v nekoliko „Dram. društvo“. Lep začetek sloge, ki naj bi kraljevala pod eno streho, v domu, kateri so postavili novci gospode, obrtnikov, kmotov in delavcev!*) —

Stavbena dela v Ljubljani polagoma napredujejo. To večno grdo vreme! Premnogi meščani, stanujoči doslej v barakah, se bodo morali izseliti na kmete, ako ne dobajo stanovanja za silo v stari — blaznici.

Odbor kršč. socialistov razvija po svojih strankarjih navzlic propadu državnozborskega kandidata dr. V. Gregoriča tiso, a neumorno agitacijo za veliko akcijo, s katero stopi z novim letom na dan. Dal Bog, da v smrt bratovskemu poboju in v zaresen hasek naših narodnih interesov!

Omega.

*) O stvari smo dobili — kakor že omenjeno — izjav od vseh strani: iz mesta ljubljanskega in z dežele — in posebno dolgo in ostro brzojavko z Dunaja od akademiske mladine. Mi smo seveda hvaležni vsem dotičnikom, da nas počeščajo se svojim zaupanjem, vendar pa to pot nismo hoteli in nismo mogli ustreči njih želji. Njih izjave smo spravili lepo v uredniško mizo, izvzemši ono gori navedeno: najblažjo in najkrotkejo. Gospoda pričevatelj bodo menda umeli razloge, ki so nas vodili: radi nemnostenosti te ali one odredbe nismo hoteli škodovati stvari sami. A „Narodni dom“ je in ostane eminentno narodna institucija. V tem našem uverjenju nas ni malo ne moti dejstvo, da sedanje slučajne in skrajno žalostne razmere na Kranjskem ne pripoznavajo „Narodnemu domu“ tega atributa. Ko se zbistre razmere, potolaže strasti in razpršijo prazni predsedki, ko se bratje na Kranjskem zavedo zopet, da vsi oni, katere je porodila jedna in ista mati, in katerim se po žilih pretaka isti sok, so vendar-le — bratje: bodoemo najbrže se enkrat praznovati i resnično otvorjenje „Narodnega doma“ z zopetnim narodnim vstajanjem vred.

Še enkrat torej prosimo gospode dopisnike — oproščenja, in zatrjamamo ponovno, da nam je le za stvar in za nič drugega. Zamere pa se nismo bali nikoli, o čemer so menda prepričani naši čitatelji in somišljeniki. Ured. „Edinosti“.

Tržaška posojilnica in hranilnica, registrirana zadružna z omejenim poroštvtvom, (Via Molin piccolo št. 1., nadstr.) je imela koncem septembra gl. 410,188.24 prometa, torej v $\frac{5}{4}$ leta 33.000 gld. več kakor lani v vsem letu. Hranilnih vlog bilo je vloženih gl. 81,277.82; lani v isti dobi 57,312.41; vsem letu pa gl. 74,293.17; tudi hranilne vloge so v $\frac{1}{4}$ leta prehitite lansko število. Iz teh podatkov je razvidno, kako lepo napreduje naš denarni zavod, katerega priporočamo vsem rojakom.

Gledajo naj in srbijo, da se isti razširi in razvije, čim bolj je mogoče.

Tedenska statistika tržaška. V tednu od 27. min. do 3. t. m. rodilo se je v tržaški občini 83 zakonskih otrok (44 možkih in 39 ženskih) in 20 nezakonskih (11 možkih, 9 ženskih). Razvez těh jih je bilo 6 mrtvorojenih. — V isti dobi je umrlo 63 oseb (39 možkih, 24 ženskih). Z ozirom na število prebivalstva, računano na 161.886 ljudi nevstevši vojaštva, pride 20.22 mrtličev na vsakih tisoč duš, ako računamo povprečno umrljivost na leto na podlagi števila umrlih prejš. tedna. — Zdravniški izkaz navaja med vzroki smrti: 2 slučaja ošpic, 3 sl. škrlatice, 1 sl. dávice, 2 sl. legárja, 11 sl. jetike, 4 sl. vnetja sôpnih organov, 4 sl. kápi, 1 sl. smrti po naključju itd.

Kužne bolezni v tržaški občini. V tednu od 3. do 10. t. m. je bilo prijavljenih v tržaški občini 16 slučajev dávice (prejšnji teden je bilo prijavljenih 12 slučajev), 8 sl. ošpic, 2 sl. kózic, 2 sl. legárjeve mrzlice, 3 sl. škrlatice in 1 sl. po-rodnische mrzlice. — Umrle so 3 osebe za dávico, 2 za ošpic in 1 za legárjevo mrzlico.

Rumena mrzlica? Minoli petek je dospel iz Brazilije v naše pristanišče avstro-ugerski parnik „Szent Istvan“. Izmed mornarjev je bil bolan drugi kapitan Marko Curtini, ki je bil obolel poslednje dni vožnje. Znaki bolezni so kazali na rumeno mrzlico. Zdravniška komisija, pregledši bolnika, se je res izrekla, da je bolezen zelo sumljiva. Bolniku se je do predvčerajnjem obrnilo na zlo. Pomorska vlada je poskrbela za dobro postrežbo bolniku in je obvestila na Reko Ženo še le 35letnega Curtinija. Žena je došla takoj v Trst. Na nje prošnjo je dovolila pomorska vlada, da sme sama streči bolnemu soprogu. — Parnik „Szent Istvan“ je moral za sedaj za 14 dnij v karanténo.

„Konec sveta“. Profesor Förster berolinske zvezdarne je objavil razpravo, v koji pobija praznovrstvo in govoričenje, ki se ponavlja od časa o koncu sveta. Poslednje „prorokavanje“ veli, da bodo konec sveta 1899. leta, kajti tega leta se zemlja v svojem teku sestane z gosto vrsto nebeskih stvorov. Tako se je dogodilo že n. pr. po noči od 13. na 14. novembra 1866 ter se isti prizor ponavlja povprečno vsakih 33 in $\frac{1}{2}$ let. A nikdar se še o takem srečanju ni pojavila nikakoršna škoda na površju zemlje. Torej se tudi ni treba v tem pogledu bati leta 1899.

Madjarako zavijanje. V Budimpešti in še nekje na Nemškem jim je bržkone silno potrebno, da se tolazijo v očigled dogodkom, ki so se porajali poslednje dni v Parizu in drugod na Francoskem. Zato so dné 8. t. m. na Borzi v Budimpešti in na borzi onega izvestuega druzega mesta raznesli glas o nekem poskušenem atentatu na carja v Parizu. To govoričenje se je seveda takoj razkrilo kakor izmišljotina, v veliko žalost Madjarov in njih prijateljev. Potem so si izmisli vitezki neprijatelji „belega carja“ drug manéver. Raznesli so namreč po svojih glasilih vest, da je došel car na Francosko iskat državnega posojila! V podkrepljenje te trditve so se sklicevali celo na napitnico, ki jo je bil izustil car v Châlonsu. Najdrastičneje — ali, ako hočete, najbedasteje — je spravil to laž v svet službeni list „Nemzet“. Pomagal si je namreč s — „tiskovno pogreško“. Opire se namreč na sličnost, kojo imati v madjarščini besedi stalno s t-állandosság, in državni dolg-allam-dosság postavil je vrli „Nemzet“ na ono mesto napitnice carjeve, kjer je isti povdarjal stalnost rusko-francoskega prijateljsrva — ruski državni dolg!

Kakor budalost, je stvar morda prilično izdatna, toda kakor tolazba onim srđitežem, ki se jezé na slovesnem vsprejemu carja, menda ne bode zadosti niti ta izrodek „duhovitosti“ madjarskih oficijozov.

Imovita stanka, ki umira od gladu! V ulici Geppa hšt. 16, II. nadstr., stanuje že 8 let vdova Marija Gerstenberger iz Ljubljane, stara preko 70 let. Nje soprog je bil učitelj sviranja na glasovirju. Stanka je bila nekoliko čudakinja, občevala ni z nikomur, svojega stanovanja ni izčistila nikdar, na ulico je izstopila le redkokedaj, da si kupi kaj mrzlega jedila, kajti toplega si ni privoščila nikdar. Ta skopa stanka e imela vendar stanovanje v najemu, za koje je plačevala 370 gl. najemščine, toda par sob je oddajala v podnajem. Posleduje tri dni ni bilo ne duha ne sluha o

starki. Ljudje so si mislili, da je obolela ali celo umrla ter so obvestili policijo o tem. Komisija je dala almomiti vrata, stanovanja. Tu je bil grozen smrad, nered in nečistost.

Starko so našli na tleh, povsem obnemoglo. Teliko, da je mogla zaščetati, da je obnemogla od lakote, ker nima s čem kupiti jedi! Zdravnik jo je ukazal takoj prepeljati v bolnišnico, toda pol mrtva stanka bila je zadovoljna, da jo polože v voz, še le potem, ko so ji zatrtili, da je ne bode treba plačati voza.

Komisija je našla v neki miznici pod canjami: 3 srečke Boden-Credit, 1 delež Boden-Credit s kuponi, od 1892. ne povzdigneni ter knjižico Ljubljanske hranilnice, glasečo na 906 gld., uloženih že pred 20 leti, ne da bi bil ves ta čas povzdignen samo jeden novčič obresti, torej se je glavnica že podvojila! In razven teh ulog in papirjev imela je skopa stanka mnogo in jako lepega seveda strašansko zanemarjenega pohištva, dragocenih svilnatih oblek, ki so razjedavali moli, in mnogo vrednostnega v obče. In ta skopuhinja je umirala rajše od lakote, nego da bi trošila za hrano! Ta je prava psihologiška uganjka. Morda ni pri pravi pameti ta stanka?

Obdarjanje siromakov povodom poroke italijanskega kraljeviča. Iz Rima poročajo: Da bodo tudi najsiromašnije osebe občutile nekako veselje povodom poroke italijanskega kraljeviča, nameruje isti podariti 2000 gld. za siromake na Cetinju, a italijanski kralj 10.000 lit za siromake v Rimu.

Sultan knezu Nikoli. Londonski „Morning Post“ javlja iz Carjegagrada, da je turški sultan iz nepoznanega vzroka podaril črnogorskemu knezu velik parnik.

Koliko kovanega zlata in srebra je na svetu? Po računu glavnega blagajnika Zjednojenih držav severoameriških, je na svetu kovanega zlata za 17 milijard in 913,025.000 frankov, srebra pa za 20 milijard in 213,500.000 frankov. Sama Rusija ima za 1 milijardo in 250 milijonov frankov zlata ter za 800 milijonov srebra.

Koledar. Danes (13.): Edvard, kralj; Koloman, mučenec. — Jutri (14.): Kalist, papež; Domijan, škof. — Prvi krajec. — Solnce izide ob 6. uri 16 min., zatoni ob 5. uri 17 min. — Toplotna včeraj: ob 7. uri zjutraj 16.5 stop., ob 2 pop. 21.5 stop. C.

Opozorjamo naše čitatelje na oglas „Mejnodni panorama“ na četrti strani.

Loterijske številke, izžrebane dne 10. t. m.:
Trst 12, 55, 88, 87, 81.
Linc 7, 18, 34, 37, 65.

Katarina Velika na Dnjepru.

(1787. leta.)

(Ruski spisal G. P. Danilevski; preložil Al. Benkovič.)
(Dalje)

V kpletih te operete se je izražalo ta čas posebno prijetno dušno razpoloženje caričino.

Literarni posej Katarine je neko jutro nepričakovano pretrgalo rahlo trkanje na vrata. Ona je vprašala: „Wer ist dort?“ — Veseli in zvonki glasek komornice Pehtereve, ki je imela ravno službo, je odgovoril hitro: — „Da ist jemand von dem Fürst!“ Carica je velela privesti prišleca. Bil je poslanec Potemkinov, grof Mihajil Petrovič Rumjancev. Prihitel je od feldmaršala iz Kajdokov z vestjo, da je cesar avstrijski, Jožef II., pod imenom grofa Falkenstein in v spremstvu Potemkin, okrog 6. maja prišel v Mirgorod in 8-mega v Kajdake, da poseti Katarino na galerah. Carica je takoj ukazala usidriti ter se podala na breg, kjer so se po suhem peljale njene dvorne ekipa v isti vrsti z galerami. Tam je sedla v voz in v spremstvu Pehtereve, grofa Rumjanceva in grofa Bezbordka od Dnjepru hitela nasproti grofu Falkensteinu.

— No, hitreje, prijatelji, hitreje! — govorila je voznikom meščanskega rodu, sedši v pozlačeno kočijo in željno dihaje skozi okroglo rezljano okno vonjavi, sveži zrak pomladnega jutra.

Glavni voznik čile, iskre gospodske osmouprege se je obrnil, snel čapko, o čemer mu je za ušesom visel črn čop, ter odgovoril, kazaje na voz:

— Ko bi ne bilo te zlate igrače, matuška, mi bi te tako poprijeli, da bi se kar kolesa une-mala . . .

Carica se je nasmehnila ter se spustila v razgovor z grofom Bezbordkom. — Kočija se je

